

Bog će prirediti gozbu i poželjati da kuša dobri kruh. Između Epifanije i Paruzije je vrijeme pripremanja kruha, mučni proces uskisivanja: prolaz — pasha. Tako je lice obaju Evandelja u isti mah okrenuto prema Epifaniji i Paruziji i obilježeno ozbiljnošću P Ashe. Eto opet POTPUNOG Kristova misterija.

Sada je lakše shvatiti i nije potrebno posebno objašnjavati kako se poslanice uklapaju u liturgijskoj godini — sad u vrijeme Epifanije i Paruzije je vrijeme pripremanja kruha, mučni pro-na ljubav, koja izgrađuje Kristovo tijelo — Crkvu, iz prošlih nedjelja naprijed kroz bogojavljenko vrijeme i dočaravaju sliku Crkve koja raste. Ta se slika skriva u prispodobama Evandeljâ u kojima svježe, konkretne boje života prve kršćanske zajednice postaju opipljiva stvarnost. Stvarnost je to koja usprkos svoje povezanosti uz vrijeme i prostor nosi na sebi obilježje miline i veličanstvenosti raznovrsnog mnoštva sveopće Crkve i već sadrži u sebi sliku budućnosti svečane zajednice vjernih do koje u toku zemaljskih »Gospodnjih godina« ima uzrasti snagom Kristova misterija. U završnom vremenu crkvene godine pokazuje se ta ljupka slika stvarnosti Crkve u potpunoj savršenosti »Kristova dana«, u nadvremenskom sjaju Paruzije sadašnjoj, oko oltara sakupljenoj crkvi koja sluša čitanje — vjerno zrcalo u kom se može dobro ogledati i prosuditi koliko je blizu ili daleko od te konačne savršenosti i pri tom upitati da li je snagu misterija tokom godine iskorištavala i da li je što uznapredovala prema slici konačne savršenosti koju je promatrala.

EMILIJANA LOEHR

S BORBOM DO CILJA

(Poslanica na nedjelju Sedamdesetnicu)

Da bi vjernicima Korinta pokazao pravi zamašaj vjerskih istina, posebno sve što slijedi iza primljena krštenja za svakog pojedinca, sv. Pavao se služi slikama iz dnevnog života. Ovog puta slikama iz sportskog života. Da vjernik sretno prisprije k vječnom određenju, nije dosta da je kršten. Krštenjem je vjernik postao borac za svoje vlastito spasenje. Apostol donosi pred oči ono što su sami mogli vidjeti a to su trkačke i šakačke igre. Pauzanija spominje da su u 2. st. po Kr. postojale istamske igre nedaleko Korinta a možemo pretpostaviti da su se odvijale i za Pavlovo vrijeme. Osim tih igara, što su bile u počast boga

Neptuna, spominju se i druge: nemejske u Argolidi, delfijske i olimpijske. Skoro u svim gradovima bili su izgrađeni amfiteatri kamo bi se sleglo silno mnoštvo svijeta da promatra trkače, šakače a ponekad i natjecanje u pjesništvu, glazbi i plesu. Nije li možda i sam Pavao očevim dopustom u Tarsu nekoć na trkalištu prisustvovao atletskim natjecanjima. Sve da i nije nikad ni prisustvovao, o tome su bile svakome pune uši jer se o tom pričalo u kućama i van kuće. Kad on govori o kazalištu (1. Kor. 4, 9) ne padaju li mu možda na pamet stare uspomene? Apostol sve zna iskoristiti.

1. Kor. 9, 24 — 10, 5.

9, 20 *Zar ne znate da oni koji trče u trkalištu svi trče, no jedan prima nagradu? Tako i vi trčite da dobijete.*

25 *Svaki koji se natječe, od svega se uzdrži, oni da dobiju propadljivi a mi da dobijemo nepropadljivi vijenac.*

26 *Ja dakle tako trčim ne kao s neodređenim ciljem, tako se borim, ne kao da šibam zrak,*

27 *nego krotim svoje tijelo i postupam kao s robom da ne bi, dok drugima propovijedam, sam bio proglašen nevrijednim.*

10, 1 *Ne želim vam kriti, braćo, ovo: Svi su naši ocevi bili pod oblakom, i svi su prošli preko mora,*

2 *i svi su bili kršteni u Mojsija u oblaku i u moru,*

3 *i svi su blagovali isto duhovno jelo*

4 *i pili isto duhovno piće. Ta pili su iz duhovne stijene koja ih je pratila; a stijena je bila Krist.*

5 *No u većini od njih nije se Bog nasladio.*

Milost dobivenu na krštenju može nažalost svaki krštenik izgubiti. Ono što apostol stavlja pred oči vjernicima, i sam drži na pameti. Ta njemu je ranije bilo ime Savao, tj. isto ime što ga je nosio izraelski odbačeni kralj Saul.

9, 24 Tko misli na natjecanje u trkanju ili na šakanje, danas bismo rekli boksanje, nužno je da svakodnevno vježba. Tek tako može nastupiti u dan natjecanja. Na to je u svoje vrijeme upozoravao i Horacije kad veli za dječaka da se znojio i zebao, ustezao se od bluda i vina (Ars poetica, r. 412) i tek poslije toga mogao računati da može pristupiti na natjecanje. Sv. Pavao opominje da svako pretjerano samopouzdanje kod vjernika može uroditi lošim posljedicama. Trkači na trkalištu trkali su na konjima ili u kolima. Pri tom su odabirali najkraći

put prema cilju, a nisu trčkarali lijevo i desno s nejasnim ciljem. Takav treba da bude trkač na stazi spasenja (Gal. 2, 2). K vječnom spasenju treba da svaki vjernik nastoji hrliti s najvećim mogućim naprezanjem. Vijenac nije tu kao na trkalištu samo za jednog pobjednika, nego za sve bez razlike koji ulažu potrebni napor.

25 Šakači su se borili nagi. Na rukama su nosili rukavice i remene s olovnim ili željeznim čvorovima. Tako naoružani nastojali su šakači jedan drugog oboriti na zemlju. Pobjednik je za nagradu dobio vijenac od lovorike, masline ili bora. Vijenac bi dosudio sudac trkališta (brabeus). Ovaj vijenac (brabeion) koji u nekoliko dana uvene ne može se ni izdaleka mjeriti s nepropadljivim vijencem vječnog spasenja što čeka svakog krštenika koji provodi život kao pravi duhovni borac. On treba da ima na pameti da njegov vijenac neće nikada uvenuti.

26—27 Sv. Pavao veli i za sama sebe da je trkač i šakač na borilištu. Napominje da on ne trči kao borac koji ne zna tačno u kojem pravcu treba da trči; on nije također ni šakač koji u natjecanju onako neodređeno udara po zraku nemajući u vidu nikojeg protivnika. Loše izvježban borac će sigurno izgubiti u natjecanju. Ovdje apostol ubacuje moralnu crtu, tj. veli da se on bori sa svojim tijelom koje bi ga sa svojim strastima i požudama htjelo nadvladati. »Postupam kao s robom« (doulagogo) potsjeća na običaj koji se odvijao na koncu natjecanja: Pobjednik bi pobijeđena protivnika vodio na borilištu unaokolo kao svladana roba, a mnoštvo je pobjedu pratilo pljeskom.

Na trkalištu spasenja Pavao je propovijednik onako kao što je na istamskim i drugim igrama bio jedan glasnik (keryks) koji bi oglašavao mnoštvu susret, početak i konac borbi. Pavao se sam pribojava da ne bude takav oglašivač koji govori drugima, dok sam na tom natjecanju bude proglašen diskvalificiranim. Pravorijek i za njega i za sve vjernike bit će izrečen u veliki dan suda Božjega. Ovu će istinu sv. Petar izraziti drugim riječima: »Uznastojte da svoj poziv i svoj izbor utvrdite (dobrim djelima)« (2. Petr. 1, 10).

10, 1—2 Pavlova bojazan nije pretjerana. Još jasniji primjer naći će i on i vjernici u izraelskoj povijesti. Koliki li je samo broj Izraelaca izišao s Mojsijem iz Egipta! Svi su skupa krenuli kao izabrani Božji narod put Palestine, no mali je broj ušao u Obećanu Zemlju, iako su svi bili obasuti tolikim posebnim milostima. Primjer starozavjetne Crkve u pustinji »kao

opomena nama«. Mojsije kao posrednik između naroda i Gospodina Boga bio je tip Spasiteljev. Svi oni koji su se stavljali pod njegovo vodstvo bili su tako reći na njega nakalamljeni (inkorporirani). Izraelske oceve Pavao nazivlje »našim ocima« jer je Mojsije otac i židovskim kršćanima i onim kršćanima koji su prešli na kršćanstvo iz poganstva. Krštenjem su i ovi postali »Abrahamovo potomstvo« (Rim. 9, 6). Prigodom izlaska iz Egipta Židove je pratio oblak koji ih je vodio (Ex. 13, 21) i štiti od sunčane žege (Ex. 14, 19). Oblak i prelaz preko Crvenoga Mora predočuju mistično krštenje Izraelaca, slavu i prisutnost Božju, koja se s posvetnom milošću vjernicima podjeljuje u krštenju. To je ujedno prelaz iz ropstva sotonskog na slobodu sinova Božjih. Isus, svjetlost svijeta prošao je kroz tamu groba. Crkva taj prolaz povezuje s navedenim prelazom vjernika iz noći grijeha na svijetlo milosti. Stoga se i pjeva Exultet na Uskrsno Bdjenje.

10, 3—4 Starozavjetnu Crkvu u pustinji je Bog hranio čudesnom hranom — manom. Sv. Pavao je zove duhovnom hranom jer je simbolički označavala Euharistiju. Isus će kasnije o sebi kazati: »Ja sam kruh živi koji sam s neba sišao« (Iv. 6, 51). Osim mane sav je narod pio duhovno piće, tj. vodu koja je čudesno dvaput provrela: najprije kod Rafidima (Ex. 17 6 sl.) a zatim u pustinji Sin, blizu Kadeša (Num. 20, 11). Ovdje apostol zastalno ima na pameti drugi posvećeni elemenat u sv. Misi. »Izraelcima je dao manu i vodu a tebi Tijelo i Krv« (Zlatousti). Možda je Pavao pri tom pomislio i na sulicu kojom je prigodom razapinjanja na Golgoti bio proboden Kristov bok.

Tumačiteljima zadaju poteškoću riječi: »... stijene koja ih je pratila a stijena je bio Krist.« Bog (Jahve) u StZ zove se stijena (Cur). A kad apostol to ime daje i Kristu, tim ističe također i Kristovo božanstvo. F. Prat misli da se ovdje ne radi o nekoj materijalnoj stijeni nego o Riječi Božjoj u metaforičkom i duhovnom smislu. Smisao bi bio ovaj: Onaj koji je iz stijene Izraelcima dao vodu bila je Riječ koja se imala utjeloviti. Drugi naprotiv drže da ovdje Pavao imao u vidu staru židovsku predaju, sačuvanu u hagadi, prema kojoj je zaista stijena ili izvor (Mirjam) stvarno pratio Izraelce na njihovim postajama put Obećane Zemlje. Pavao to spominje ali ne usvaja materijalno. On toj predaji daje mističko značenje: Izraelce naime nije pratila stijena u materijalnom smislu nego u duhovnom smislu, ukoliko je bila slika Krista koji je kao Bog neprekidno bio prisutan izraelskom narodu. Još prije sv. Pavla i Židov Filon tumačio je izvještaj o mani i stijeni u alegori-

čkom smislu. Pri tom treba imati na pameti da je pisac knjige Mudrosti zapazio kako je personificirana božanska Mudrost posredovala u oblaku, stijeni (hridi) i drugim zgodama prilikom izlaska (Mudr. 10,17—11,4).

10,5 Iako su svi Izraelci bez razlike bili obasuti čudesima, veći dio od njih nije omilio Bogu. U Obećanu Zemlju ušli su samo Jozua i Kaleb. Veći dio (en pleiosin) pokazao se nedostojnim zbog svoje nevjere i tvrdovratosti. Strahovita je i spasonosna pouka koja nas pozdravlja s nedalekog praga Korizme: *Pakao otvoren kršćanima* (R. Knox).

Tertulijan zgodno veli (Ad martyrium, 3): »I atlete se odvajaju za stroži zapt, da steknu snagu; uzdržavaju se od bluda, od biranijeg jela, od slađeg pića. Prisiljavaju same sebe, muče se, umaraju se. Što se više vježbaju, to imaju veću nadu u uspjeh . . . Krepost se podiže strogim načinom života a mekoputnošću se ruši.«

o. FRANJO CAREV

ZA LITURGIJSKO-PASTORALNU REAKTIVACIJU KORIZME

(Korizmene Mise)

Nema sumnje da je korizma prva na redu kad treba, u naše vrijeme, oživljavati stare liturgijsko-pastoralne uzuse.

Razlozi su i odviše očiti. Korizma je uvijek predstavljala centralnu točku u crkvenoj godini ili, barem, da se posve eksaktno izrazimo, pripremu za centralnu točku: za Pashu Muke i Pashu Uskrsnuća. Ona je jedino, dulje, crkveno vrijeme, liturgijski ciklus u kojemu je svaki dan, oduvijek, bio liturgijski obilježen i specificiran posebnim bogoslužbenim obrascem i molitvom, i u oficiju i u Misi. I što je za pastoralnu praksu najglavnije, ona je uvijek, kroz sva kršćanska stoljeća, ostala izrazito aktivan element i u konkretnom, subjektivnom, osobnom, religioznom doživljavanju vjernika: sva je isprepletena pojačanom molitvom, postom, pokorničkim običajima u kućnom i društvenom životu, korizmenim propovijedima, pobožnim poštivanjem Muke Isusove.

I neovisno od finijih dogmatsko-liturgijskih refleksija, već sa stanovišta elementarnog pastolarnog interesa i koristi po praktički vjerski život, grijehota bi stoga bilo ne posvetiti svu pažnju oživljavanju i produbljivanju korizmene ideje i koriz-